

Ärendenummer
TRV 2023/82520
Motpartens ärendenummer
KN2023/03008

Dokumentdatum
2023-10-27

Konfidentialitetsnivå
1 Ej känslig

Mottagare
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till
linnea.carlen@regeringskansliet.se;
diariet.borlange@trafikverket.se

Trafikverkets yttrande angående Rapporten Kortare ledtider för elnätsutbyggnad – Utveckla arbetssätt och parallella processer (Ei R2023:09)

Trafikverket besvarar denna remiss utifrån två huvudsakliga utgångspunkter. Det avser dels frågor som har betydelse för Trafikverkets egen verksamhet så som den definieras bl.a. i Trafikverkets instruktion, där ett ansvar för planering, utveckling och förvaltning för de statliga väg- och järnvägssystemen är en central del. I det ingår frågor som berör Trafikverket som fastighetsägare och väghållare samt frågor med betydelse för Trafikverkets försörjning av den egna anläggningen med elkraft, både för egna behov men också för järnvägsoperatörerna.

Dels avser det frågor som har betydelse för genomförandet av den omställning av transportsystemet som nu pågår för att nå nationella klimatmål och klimatmål som definieras inom EU. I det ingår frågor som har betydelse för en tillräckligt snabb och bred omställning av transportsystemets olika delar till en ökad elektrifiering. Här har vägtrafikens elektrifiering en central del, men Trafikverket har även till uppgift att följa och främja omställningen när det gäller sjöfart och luftfart.

Förslag för vidare utredningar

Trafikverket ser positivt på förslaget kring en kommunikationsplattform och att denna ska säkerställas genom förordningen (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinspektionen (Ei).

Rapporten innehåller förslaget att ”frågan om ändrade ersättningsregler för markåtkomst vid utbyggnad av elnätet bör utredas särskilt.” Trafikverket vill särskilt lyfta att regeringen i mars 2011 tillsatte en särskild utredare för att föreslå en ordning för vinstfördelning vid expropriation och andra sådana förfoganden. Vinstfördelningsutredningen lämnade sitt betänkande i september 2012 (SOU 2012:61). Förslagen som lämnades i utredningen har hittills inte lett till någon ändrad lagstiftning. Om frågan återigen ska utredas bör det ingå i uppdraget att ta tillvara den tidigare utredningens arbete.

Ärendenummer
TRV 2023/82520
Motpartens ärendenummer
KN2023/03008

Dokumentdatum
2023-10-27

Rapportens avgränsning

Enligt utredningsdirektivet är Ei:s uppdrag att enbart utreda nätutvecklingsprocessen när det gäller en nätkoncession för en linje. Trafikverket anser att den stora volymen nyanslutningar i samband med elektrifieringen i samhället kommer att ske på lokalnättnivå, dvs ledtiderna kommer mer att vara beroende av dialogen med markägare, Lantmäteriet och kommuner. Framför allt kommer leveranstider för anslutningar mot lokalnätet vara beroende av de resurser som elnätbolaget har och väljer att ställa till förfogande. I utredningsuppdraget utelämnas därför delar av nätutvecklingsprocessen som har en relativt stor påverkan när en områdeskoncession föreligger, enligt Trafikverket.

Enbart de stora aktörerna har varit med i dialogen som föregått rapporten, även deras exempel på utbyggnad behandlas som lärande exempel. Här saknas representation från de små- och medelstora aktörerna, vilket kan ses som en brist i analysen. I landet finns cirka 180 elnätsbolag. De stora elnätsbolagen har en dominerade ställning sett till antalet anslutna kunder, samtidigt som dessa driver de flesta ärenden som rör överklagande av beslutade intäktsramar. Därmed finns det risk att åtgärdsförslagen får ett större genomslag inom de stora elnätsbolagen som utgått från egna strategiska resurser som kan hantera föreslagna effektiviseringsåtgärder.

Ellagen har till uppgift att skydda de legala monopolen och samtidigt värna om elanvändarens rättigheter. Grundläggande skyldigheter för elnätsbolagen är därför anslutningsplikten och överföringsplikten. En elnätsutbyggnad inleds i de flesta fall när det finns ett behov av anslutningskapacitet. Den leveranstiden som elnätbolaget har för en nyanslutning är beroende av tillståndsprocessen och den handläggningstid som elnätbolaget råder över. Tiden ifrån en förfrågan om nyanslutning till att en el kan överföras är därför mycket beroende av hur mycket utredningsresurser väljer att allokera till dessa verksamhetsprocesser och det sätt på vilket utredningen bedrivs. Denna mer mångfasetterade problematik har Ei inte belyst i den aktuella utredningen och analysen blir därför inte fullständig.

Jämförelse med planerings- och tillståndsprocessen för vägar och järnvägar

En principiell stor skillnad mellan utbyggnad av statlig infrastruktur som vägar och järnvägar och utbyggnad av elnätet är att Trafikverket kan hanterat hela processen inom myndigheten, med ett antal i lagstiftningen angivna steg, som bl.a. innefattar beslut om betydande miljöpåverkan av länsstyrelsen och i de fall tillåtlighetsprövning krävs är det regeringen som fattar beslut. Elnätbolagen däremot ansöker om tillstånd till den förändrade verksamheten

Ärendenummer
TRV 2023/82520
Motpartens ärendenummer
KN2023/03008

Dokumentdatum
2023-10-27

hos en tillsynsmyndighet. Att hantera legala monopol kräver en större omsorg när tillstånd ska tilldelas eftersom en utbyggnad av elnät sker på kommersiella grunder. Trafikverket anser att den analogi som görs mellan de två olika planerings- och tillståndsprocesserna därför inte är lämplig i den utsträckning som görs i utredningen.

Synpunkter på specifika skrivningar i rapporten

Med hänvisning till utredningens skrivning under avsnitt 2.9.2, s.48 sista stycket, vill Trafikverket klargöra att en grundläggande förutsättning för byggande av väg- och järnväg är att den är lämplig från allmän synpunkt.

Det framgår direkt av väglagen 10 § och genom hänvisning i både väglagen och lagen om byggande av järnväg till Miljöbalken, se bland annat 3 kap 1 §.

Trafikverket anser att rapportens beskrivning av åtgärdsvalsstudier till viss del är missvisande och vill härmed förtydliga. Metodiken för åtgärdsval kan nyttjas som en generell utrednings- och analysmetod. Den formella fysiska planeringen bör föregås av en förberedande studie som innebär en förutsättningslös transportslagsövergripande analys med tillämpning av fyrstegsprincipen. Trafikverket har valt att använda åtgärdsvalsstudier för att generera och analysera åtgärdsförslag som underlag till den ekonomiska planeringen och genomförande av infrastrukturprojekt. Trafikverket använder åtgärdsvalsstudier i den tidiga planeringen, för att tillsammans med andra aktörer i samhället förutsättningslöst diskutera behov, brister och alternativa lösningar i transportsystemet. De förberedande studierna är av principiell karaktär och sätter ramar och inriktning för den fortsatta planeringen av Trafikverkets och andra aktörers planering av åtgärder. Åtgärdsvalsstudier hanterar alla trafikslag och transportsätt. Med stöd av den stegvisa prövningen i fyrstegsprincipen ska åtgärdsvalsstudier resultera i innovativa och kostnadseffektiva åtgärder som i första hand ska påverka transportefterfrågan och val av transportsätt.

Trafikverket vill också uppmärksamma ett mindre sakfel på sidan 47 samt sidan 129 där det anges att Trafikverket upprättar länsplaner för regional transportinfrastruktur, som tas fram parallellt med den nationella planen. Trafikverket anmodar rättelse och föreslår att rapporten anger att Regionerna (i rollen som planupprättare) upprättar länsplaner för regional transportinfrastruktur, som tas fram parallellt med den nationella planen vilken Trafikverket ansvarar för. Dessa planer fastställs sedan av regeringen. Trafikverket ansvarar sedan för genomförande och uppföljning av nationell plan och även till stor del de regionala planernas objekt och mindre åtgärder, i samråd med de planupprättande regionerna.

Ärendenummer
TRV 2023/82520
Motpartens ärendenummer
KN2023/03008

Dokumentdatum
2023-10-27

Föredragande, samråd och sakgranskning

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Roberto Maiorana. Föredragande har varit nationell planerare Tobias Häggblom och nationell planerare Ulrika Menau. I den slutliga handläggningen har enhetschef för nationell samhällsplanering Linda Göransson, avdelningschef för nationell planering Lennart Kalander deltagit. Samråd har skett med senior rådgivare Björn Hasselgren, planprövare Gudrun Jonsson Glans, specialist inom elkraft Sofia Elvelind samt sakkunnig inom ellagstiftning Håkan Mörtzell.

Roberto Maiorana
Generaldirektör

Kontaktuppgifter

Tobias Häggblom
Nationell Planerare

tobias.haggblom@trafikverket.se
Direkt: 010-123 04 97
Mobil: 070-724 54 41

Trafikverket

Adress: Box 810, 781 28 Borlänge
Besöksadress:
Telefon: 0771-921 921
trafikverket.se

Dokumentegenskaper, Ärendenummer TRV 2023/82520, Motpartens ärendenummer KN2023/03008, Dokumentdatum 2023-10-27, Dokumenttyp BREV. Konfidentialitetsnivå.1 Ej känslig

Ovanstående textfält är endast avsett att läsas digitalt och får ej tas bort. Det innehåller uppgifter från sidhuvudet och gör att dokumentets egenskaper blir tillgängliga enligt Lag (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service.